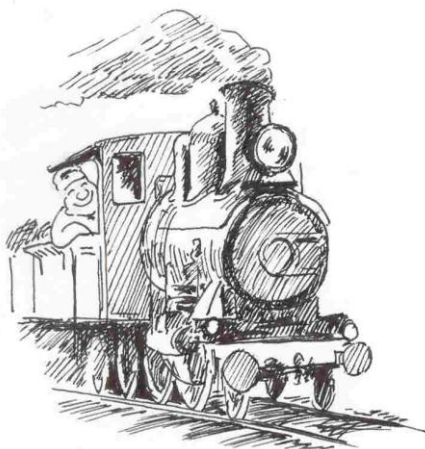

KrøderbaneNytt

Nr. 4/2019 desember 2019

Utgitt av Norsk Jernbaneklubb, driftsavdeling Krøderbanen. Postboks 37, 3537 Krøderen
Org. nr. 996 366 243
www.kroderbanen.no

Ansvarlig redaktør: Henrik B. Backer
Dagfinn Lunner, redaktør
e-post: dagfinn.lunner@tertitten.com
Tlf.: 99 52 74 50

Tegning: Geir Helgen

KrøderbaneNytt er først og fremst et elektronisk informasjonsskrift, og det sendes ut pr e-post. Medlemmer som ikke har e-post får det tilsendt i papirversjon. Meld fra om din e-post adr.

Juletog på Krøderbanen

Av Karl Anker Hansson og Dagfinn Lunner

Første desember 2019 kunne Krøderbanen i ordentlig vintervær med kuldegrader og snø tilby juletog til Kløftefoss. Det ble kjørt 2 turer til Kløftefoss og tilbake. Under oppholdet på Kløftefoss kunne familien Hansson med hjelp av Morten Kristiansen og Asbjørn Gunnar Engen servere julegrøt med både kanel og sukker må vite. Skikkelig kaffe kokt over bålet ble også servert. I skogen ble det observert både små og store rampenisser. De yngste reisende satte nok ekstra stor pris på rampenissens besøk.

En stor begivenhet var likeså julegrantenningen på Krøderen stasjon som Krøderen velforening sto for. Leder i foreningen Geir Bottolfs er rimus motor for julearrangementet på Krøderen stasjon. Han takker Krøderbanen for godt samarbeid, og at åpen stasjon og togkjøring setter en fin ramme omkring innledningen på julefeiringen.

Julekjøringen byr på en del utfordringer. Driftsbestyrer, banemester og alt mulig mester Karl Anker Hansson forteller til Krøderbanenytt at jobben med og holde sporet vinteråpent er en til tider tung jobb, men etter oppgradering av maskinparken i høst, har jobben blitt vesentlig enklere. Vi har montert en nyere og kraftigere snø kost og fått montert sporrensere på Robelen til Baneavdelingen. Dette resulterer i mindre manuelt tidkrevende arbeid, men jobben med og hakke is ut av spor rennene i planovergangene er ennå like tung.

Godsvogn Per har fått hederstegn

Bildet viser Per i full utfoldelse. Foto: Henrik B. Backer

På høstens samling i NJKs Representantskap, som avviklet på Norsk jernbanemuseum på Hamar i oktober, ble Per Kjeldaas tildelt NJKs hederstegn.

Per Kjeldaas får hederstegnet for lang og tro tjeneste med materiellrestaurering i klubben. Det er særlig godsvogner Per Kjeldaas har konsentrert seg om, og uten tvil har Krøderbanen med dette fått en stor samling av ulike godsvogner. Mange av vognene er over 100 år gamle.

KrøderbaneNytt legger til at Per i en tid var leder av Krøderbanens vognavdeling som holdt til i lokstallen på Ski. Her er det produsert alt fra stasjonsbenker til godsvogner for å si det sånn.

Chartertog/ekstratog i 2019

Av Helge Lindholm

Siden trafikken i 2019 bare har gått mellom Krøderen og Kløftefoss har det også gått færre chartertog enn før.

Chartertog/ekstratog som er kjørt i 2019:

4/6, 5/6 og 7/6 - Aktivitetsdager for skoler og barnehager med togkjøring og aktiviteter på både Krøderen og Kløftefoss.

13/6 - Ekstratog for elever ved Rosthaug skole med omvisning i verkstedet.

15/6 - Bryllupstog for to av Krøderbanens aktive som ble viet på Krøderen stasjon.

14/9 - Kulturminnedagen - innvielsestog for den nyrestaurerte tømmerrampa på Kløftefoss og visning av sagbruket på Krøderen.

21/9 - Chartertog for Austin Healey Club Norge som kom med et 20-talls vintage-biler.

22/9 - Ekstratog for en av Krøderbanens aktive.

I de ordinære togene har vi hatt reserverasjoner for reisegrupper fra Tyskland og England, flere av disse er faste gjester som har reist med oss tidligere.

Vi har også hatt noen pensjonistgrupper som har fått omvisning på Krøderen stasjon, men som ikke har reist med tog.

Telefon- og telegraflinjen brutt i Vikersund

Av Helge Lindholm

Krøderbanens telefon- og telegraflinje ble i sommer brutt ved Vikersund stasjon i forbindelse med gravearbeider. Undersøkelser i løpet av høsten har avslørt at kablene ikke går der man trodde de gikk.

Det ligger mange gamle kabler i området, og når entrepenøren har kommet borti slike har de sjekket om de er i bruk.

Siden Krøderbanens linjer er "døde" når de ikke foregår samtale eller telegrafering har entrepenøren trodd at de ikke var i bruk. Vår kontakt i Bane Nor er innstilt på å løse problemet, men det gjenstår fortsatt noe arbeid for finne en løsning som gir best sikkerhet mot at noe lignende skal skje igjen.

Kulturbidrag fra Krødsherad kommune

Krødsherad kommune har bevilget kr. 6.000 i generell kulturstøtte til NJK driftsgruppen for 2019. Beløpet er doblet fra 2018.

Intet kulturbidrag er mottatt fra Modum kommune.

Kursvirksomhet

Av Helge Lindholm

Det er i høst startet opp to teoretiske kurs i trafikksikkerhetstjeneste.

- Sikkerhetskurs 1 (sporskifterkurs) med 4 deltagere,
- Togekspeditørkurs med 5 deltagere, hvorav 2 fra Gamle Vossebanen.

Kursene vil pågå utover vinteren og ventes avsluttet til våren.

Deretter følger praktisk opplæring i tjenestegrenene.

Rettelse

I forrige KrøderbaneNytt var signaturen til tpx Dagfinn Lunner stavet feil. Signaturen er DL som staves David Ludvik og ikke David Anna som var oppgitt.

Den politiske situasjonen i kommunene vi holder til i etter kommunevalget 2019

Krødsherad

Her ble Knut Martin Glesne fra Tverrpolitisk Bygdliste valgt til ordfører.

Det var partiene Tverrpolitisk Bygdliste, Høyre og Arbeiderpartiet som stilte liste. Tverrpolitisk liste og Høyre hadde nok stemmer til å velge Knut Martin Glesne som ordfører.

Modum

Her er Sunni Grøndahl Aamodt fra Senterpartiet valgt til ordfører. I Modum stilte alle de kjente partiene liste ved valget. Følgende partier står bak Sunni Grøndahl Glesne som ordfører: Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig folkeparti og Venstre.

KrøderbaneNytt ønsker de 2 ordførerne lykke til med arbeidet.

Gamle Vossebanen fikk frivillighetsprisen av Bergen kommune i 2019

På FNs internasjonale dag for frivillighet 5. desember hadde Bergen kommune laget til et flott arrangement i Grieghallen for å sette pris på alle de forskjellige og dedikerte frivillige i kommunen,

Årets frivillighetspris gikk til Veterantoget på Gamle Vossebanen.

KrøderbaneNytt gratulerer.

Krøderbanen har gjort en byttehandel

Bilde:
Nyanskaffet telegrafapparat, merket DNRT nr. 85.

Krøderbanen mangler kompetanse på telegrafapparater.

Etter at Krøderbanen ble museumsjernbane i 1986 ble det gjort en del ekspedisjonsturer på stasjonene langs Randsfjordbanen for å finne ting som kunne ha interesse for Krøderbanen. Alle loft og uthus ble gjennomøkt.

På godshusloftet på Tyrstrand fant vi et gammelt emaljeskilt med reklame for P. A. Larsens vine. Dette var et vinimportørfirma som holdt til på 1920-tallet. Skiltet som måler 2,5 m x 0,4 m har i over 30 år stått på et nytt loft, og det har aldri vært vurdert å sette det opp noe sted på Krøderbanen, Det er for stort og det har aldri vært slike reklameskilt på sidebanen opp til Krøderen.

Da det via Finn.no kom et telegrafapparat til salgs ble tanken om å bytte skiltet mot telegrafapparatet aktualisert. Mannen med telegrafapparatet gikk med på dette, og dermed har Krøderbanen skaffet seg et telegrafapparat til Snarum stasjon.

KrøderbaneNytt har i utgave nr. 3/2017 dokumentert at det har vært telegraf på Snarum i 1893. Det er riktig å opplyse at det har vært en såkalt visertelegraf, og ikke et morseapparat.

Da Krøderbanen fikk svillebyttmaskin i 1998

Svillebyttmaskinen Krøderbanen overtok fra NSB i 1998. Bilde fra Kløftefoss.

KrøderbaneNytt har kommet over et håndskrevet notat fra vår banemester Rune Haugse om svillebyttmaskinen. Vi som har vært med en stund på banen vet at Rune Haugse la ned flere tusen frivillige timer på Krøderbanen gjennom mange år. Rune Haugse døde dessverre av kreft i 1999.

Rune var fra Granvin i Hardanger og han hadde nynorsk som morsmål.

KrøderbaneNytt gjengir her notatet (i original tekst):

Sommaren 1998 dukka den lenge etterlengta svillebyttmaskinen opp på Krøderen. Vakne medlemmer i Fredrikstadområdet hadde oppdaga eit eksemplar. Etter en del innsats av lokale krefter let maskinen seg starta.

Maskinen er bygd i Sverige i 1972 og skal i følge produsenten Lameco vere den einaste av sitt slag. Den er ein del kraftigare enn den vanlegaste modellen NSB kjøpte fleire av. Truleg hadde distriktet kjøpt inn denne ettersom verkstedet Hamar ikkje kjente til denne typen.

I haust har med fått køyrt maskinen og gjort ein dek erfaring. For det førset løysar ikkje maskinen svillebyttninga for Krøderbanen. Maskinen er berre egna til stikkbyttning, det krevs at det er solid feste i skina, maks 3 sviller ved sida av kvarander kan byttast. I motsatt fall har sporet lett for å koma ut av laget, eller maskinen sporer av. Såleis er det lettare å skifta større parti med dårlege sviller på gamle måten. I Skjeringar vil det heller ikkje være plass.

Ei effektiv gruppe med litt drilla mannskap kan få opp farten på svillebyttet.

Men det krevs at svilla ligg på rett plass og at "fortropper" har løfta sporet og gravd vekk grus frå enden av svillene, og fjerna spikar og plater og at baktroppen får pakka og spikra i takt med utbyttning. Det vil seia at vi må vera 5 – 6 personer for å holde maskinen i gang.

Selve maskinen trekker ut og skyver inn ny sville, eller ein kan skyv ut den gamle med den nye. Her kan vi bli spart for tunge tak og ufrivillige lufteturer ut i geografien.

Moter ein 2 sylinda Deutche motor som driv hydraulikkpumpa. Framdrift er også hydraulisk, maks 10 km/t.

Sjølve maskinen er enkel

Kunsten er å få den nye svilla heil inn i rett høgde og vinkel slik at ikkje svilla ligg for høgt i forhold til nabosvillene. Det er og ei utfordring å gripa svilla utan å flika henne opp med gripekloa.

Odd Arne Lyngstad sier i en kommentar at Det er den første og foreløpig den eneste. Som Rune skrev den gangen egner den seg bare til stikkbytte. Bytter man flere sviller ved siden av hverandre blir det ikke

nok hold i skinnene og de blir forflyttet sidelengs. Maskinen virker fremdeles, men trenger nok en overhaling.

Alexander Westerlund holder tak i huggehelgene

Vi er jo kjent med at Norge gror igjen, og Krøderbanen prøver å holde tilveksten tilbake så de reisende kan få en bedre turopplevelse. Huggehelgene er nyttige og den observante ser at det hjelper.

KrøderbaneNytt har fått følgende rapport fra huggesjefen personlig:
Alexander Westerlund skriver:

Årets to huggehelger ble avholdt mellom km 118.800 og 119.300, altså mellom gamle riksveibrua og tunellen under riksveien.

Den første helga ble det ryddet nesten fullstendig fra gjerde til gjerde like ved der riksveien går langs jernbanen. I tillegg ble det tatt tre veldig store bjørker i den store fyllinga ved km 119 ved hjelp av dyktige sagførere. Flere ganger måtte det brukes både kjetting og talje for å få trærne ned. Det var viktig å få disse ned nå når vi hadde mulighet til å gjøre det kontrollert og ikke minst rydde opp etter oss. Flere av de store trærne hadde potensiale til falle ukontrollert mot telegrafkursen. Denne første helgen var vi opp til 21 personer i arbeid og la ned i overkant av 280 timer.

Den andre helga var vi på samme sted og fortsatte opprydding fra forrige helg. Det ble tatt ned en stor bjørk i samme fylling og ryddet hele nordsiden ned til kulverten mot riksveien. På sørsiden fikk vi tynnet endel og utgangen til samme kulvert ble "funnet" (se bilde). I tillegg ble

det luket små trær i en strekning på ca 200 meter fra fyllinga og helt bort til tunellen. Denne helga var vi ca 20 personer i arbeid og lag ned i underkant av 280 timer.

Som vanlig hadde vi det veldig trivelig sammen, med både hyggelig selskap og arbeid for alle aldersgrupper og ferdigheter - alle bidro på sin måte! Ikke minst ble det selvfølgelig bålkos med pølser, bakverk og kaffe. Begge helgene ble det også nydelig middag servert til oss i Kørpen laget av våre eminente kokker Kristian Svendsen og Jim Hagen Warp.

Alt i alt to meget vellykkede huggehelger også i år. Vi ser allerede frem til neste år, og håper at også ennå flere har lyst å være med! Det er fremdeles plass til mange flere både til middag og til overnatting.

Under årets vegetasjonsrydding kom for dagen to fine kulverter på strekningen Kløttefoss – Krøderen.

Foto: Alexander Westerlund

Les hva Anker har på hjertet

KrøderbaneNytt har fått følgende telegram fra verksmester Anker Hansson:

Nå som vinteren er kommet til Kløttefoss har vi flyttet fokus fra banearbeid til verkstedet drift. I denne vinter sesongen skal vi ha full fokus på lok 225 prosjektet og en av pakketraktorene.

I tillegg står også prosjekt 220c 210 inne i verkstedet. Her er det fullt mulig å bidra med div arbeid. Vi skal ha full revisjon av den "beste" pakketraktoren, vi arbeider nå med en vurdering av hvilke traktor vi skal satse på.

Lok 225 prosjektet har virkelig "løsnet" og arbeidet går raskt. Vi er i full gang med å lage de siste delene vi trenger til fjær opphenge. Vi håper progresjonen opprettholdes og hjulsetting av rammen kan skje i relativt nær fremtid. Da de prosjektene vi nå er i gang med tar mye plass er det ikke mulig å sette andre enheter inn i verkstedet denne vinteren.

"Gammel" fylkeskonservator Geir Helgen har fylt 80 år

Tegning: Geir Helgen.

Slik han tenker seg hvordan et togrøveri på Krøderbanen foregår – tror KrøderbaneNytt.

NJK-Krøderbanen har fått et brev fra Geir Helgen med vedlagte originaltegning. Helgen er god til å tegne og det er alltid en viss humor over hans bilder. På venterommet på Krøderen stasjon er det som kjent utstilt et utvalg tegninger fra Helgens hånd.

Geir Helgen fylte 80 år 25. oktober 2019, og Krøderbanen sender en forsinket gratulasjon gjennom KrøderbaneNytt.

Vi som har vært på Krøderbanen noen år kjenner godt til Geir Helgen. Han var fylkeskonservator i

Buskerud fylkeskommune, og hadde ansvaret for kulturvern sakene. Vi hadde et inntrykk av at han likte det vi holdt på med på Krøderbanen, men advarte sterkt at vi måtte passe oss for kommersialisering av virksomheten. Han var nøye med at bygninger og anlegg ikke måtte bli ombygd eller forandret uten at det kunne forsvares.

Helgen hadde sans for humor, og vi hadde sans for hans opptreden. Han kom alltid i mørk dress som om han skulle i begravelse eller kom fra en begravelse. Han tog seg en røyk, og vi forundret oss over at han kunne finne på å tenne en sigarett mitt blant kulturskattene på Krøderbanen. Vi registrerte også at han var glad i kaffe.

Helgen holdt oss litt i ørene, og at vi ikke måtte sette kulturverninteressene til side. Helgen bidro på mange måter blant annet med sin faglige kunnskap og finne penger til de utallige prosjektene vi hadde. Helgen var en viktig faktor både før og etter vedtaket i Stortinget om at Krøderbanen skulle bli en museumsjernbane.

I anledning hans 80 års dag var det en notis i Aftenposten. Her går det fram at han var fylkeskonservator i tiden 1977 til 2004. Han er arkeolog, tegner, heraldiker og kulturarbeider. Han har vært spesielt opptatt av museer og kulturvern, noe vi på Krøderbanen kan bekrefte.

Fra driftsutvalget

Av Henrik B. Backer, leder

Årets sesong

Sesongen har vært travel og har blitt avviklet på en god måte. Søndag 1. desember kjørte Krøderbanen juletog mellom Krøderen og Kløftefoss i forbindelse med den tradisjonelle julegrantenningen. Det markerte samtidig at årets sesong var avsluttet.

Driftsutvalget vil takke alle som på forskjellige måter har bidratt gjennom sesongen. En ekstra takk til våre tjenestefordelere som legger ned masse arbeid i forbindelse med alle kjørehelger og charteroppdrag.

Vi benytter samtidig anledningen til å ønske alle medarbeidere på Krøderbanen en riktig god jul og et riktig godt nyttår!

Jernbaneverkstedet på Kløftefoss

Henrik Backer viser til det som Anker Hansson har skrevet, men vil tilføye:

Damplok 225

På lok 225 er det sliping og tilpassing av geidene på ramme som pågår nå. Når det er gjort skal rammen måles opp slik at vi vet hvordan akselkassene skal tilpasses. Av hensyn til slitasje og levetid på aksellagre og lagre i koblestengene er det veldig viktig at dette blir mest mulig nøyaktig. Når dette er gjort skal rammen hjulsettes. Det er blitt gjort en gjennomgang av hva vi trenger av ulike bolter til fjæroppheng og bremsestell og manglende bolter er bestilt.

Senere kan det bli aktuelt å leie inn kvalifisert arbeidskraft når kjelen skal monteres og kraftdamprør og annet skal tilpasses.

Skiftetraktor 220c.210 skal i løpet av vinteren få reparert oljekjøleren som har en lekkasje. Dette er en jobb som tidligere har blitt utført med hell på 182. For tiden pågår utvendig oppussing av ramme, hjul, koblestenger og overbygning. Det er tidligere blitt bestemt at denne skiftetraktoren skal være rød og gul og sånt sett representere den siste perioden disse var i drift.

De to pakkektorene skal i vinter gjennomgå grundig og deretter skal den beste av dem gjennomgå grundigere vedlikehold. Den dårligste vil da få status som deledonor. Vi har hatt den ene av pakkektorene i en årrekke og hatt stor glede av den. For noen år siden ble tipset om at det stod en tilsvarende pakkektor på Majavatn stasjon på Nordlandsbanen. Denne fikk vi anledning til å sikre oss for mulig bruk eller som reservedeler.

Vognrestaureringer Personogn BCo 108

Det er blitt søkt om tilskudd fra Jernbanemuseet til videreføring av prosjekt BCo 108. På denne vognen er snekkerarbeidene for det meste fullført og maling og ådring innvendig blir en stor jobb. Dessuten skal vognen forberedes for parafinbelysning, som også krever noen ressurser.

Gjøvikbanevognen Co 195

Innvendig i Co 195 foregår montering av varmelementer til dampvarmen og med en lang

rekke detaljer før veggene kan få siste strøk med maling.

Krøderbanens vogn CF 548

Til CF 548 er det kjøpt inn jernplater for å lage røykrør for schweitzerapparatet. Det er veldig smart å få byttet dette før innredningen skal gjenoppbygges. Da kan vi på et senere tidspunkt sette i stand schweitzerapparatet under vognen og kunne bruke den som «vintervogn».

Godsvogner

I løpet av høsten er det kommet to godsvogner fra Lillehammer og Fåberg. Den ene er MK 1 fra Valdresbanen som er blitt restaurert på Lillehammer. Den er nesten ferdig og avsluttende arbeider er avhengig av tilgang til verksted. Den andre vognen er understellet fra L1 5118. Dette har vært en kassevogn inntil den ble tatt i bruk som internmateriell på Lillehammer Dampsag.

Det er anskaffet tømmer for skjæring av plank til vognkassen. Dette er blitt påbegynt og videreføres til sommeren i forbindelse med at det er åpen sag på Krøderen.

Det er flott at vi kan fremstille materialene til restaurering av materiell i egen regi. Selve understellet har enkelte rustskader. Utbedring av disse er ennå ikke vurdert. Begge vognene vil bli solide tilskudd til den historiske samlingen med godsvogner som befinner seg på Krøderbanen.

Gi en skattefri gave til Krøderbanen

Ordningen med å kunne gi en økonomisk gave med skattefradrag til ideelle foreninger gir resultater.

Dette har gitt Krøderbanen følgende beløp de siste årene:

År	Til verksted/vognhall Kløftefoss	Til damplok nr. 236
2013	Kr. 20.600	Kr. 75.662
2014	Kr. 26.750	Kr. 64.542
2015	Kr. 24.000	Kr. 73.800
2016	Kr. 45.350	Kr. 51.951
2017	Kr. 56.976	Kr. 40.884
2018	Kr. 22.000	Kr. 41.580

For 2019 kan det fortsatt gis bidrag til blant annet vognhall Kløftefoss og reparasjonsfond for damplokomotiv nr. 236.

Det vises sirkulære alle medlemmene i NJK har fått om skattefrie gaver.

KrøderbaneNytt minner om at kontoen er 3411.29.16042. Bidragsyttere må oppgi fullt navn, adresse og personnummer for å få skattefradraget.

Skatteetaten gir fradrag for alle gaver opp til maks kr. 50.000 per år. Minstebeløpet er kr. 500.

Gaven kommer til fradrag på selvangivelsen og den skattemessige fordelingen er på 25 %.

Fristen for innbetaling er: 31.12.19.

Mottatte tippemidler i 2019

Kasserer Alexander Westerlund opplyser at det i 2019 er mottatt kr. 32.108 i grasrotandel til Krøderbanen.

Hilsen fra seksjonsleder Stein Rudi, Buskerudmuseet

Julen nærmer seg og vi har lagt bak oss ett godt år her på Krøderbanen, vi har skiftet mange sviller og har endelig kommet frem til Snarum. Vi skal i løpet av vinter og vår rydde og sette i stand Snarum stasjon slik at den er klar til å ta imot vårt publikum neste sommer. Vi har også endelig fått fullfinansiert lok 225 og en er nå i gang med å legge en plan for hvordan vi skal få den ferdig restaurert. Stiftelsen Buskerudmuseet har vært igjennom en forandring i år med ny direktør på plass og museet er nå mye bedre rigget for fremtiden med de endringer som er gjort. Mye av arbeidet har bestått av å gjøre museet mer strømlinjeformet på avdelingsledernivå og mer samkjørt noe som gjør at vi kan fokusere enda mer på det faglige samt at museet kan utvikle seg enda mer til fordel for alle ansatte og våre besøkende.

Jeg startet 1 februar i år og det har vært en bratt læringskurve, men jeg har gode kolleger som hjelper meg med svar på spørsmål og som har tatt meg godt imot. Jeg gleder med til fortsettelsen. Ikke minst har det vært hyggelig å møte alle frivillige og jeg takker igjen for den innsatsen dere gjør for Krøderbanen, vi i Buskerudmuseet setter veldig pris på det.

Med de ordene vil jeg ønske alle en god jul og et godt nyttår!

Hilsen
Stein Rudi Austheim, Seksjonsleder Krøderbanen
Stiftelsen Buskerudmuseet

Jul på Krøderen stasjon

Juletregranen er tent på Krøderen stasjon.
Foto: 1. desember 2019

**KrøderbaneNytt ønsker alle sine
lesere God jul og Godt nyttår**